

**Latvijas Pašvaldību savienības un
Bērnu un ģimenes lietu ministrijas tikšanās**

2008. gada 29. maijā plkst. 14:00

Protokols

2008. gada 29. maijā

Nr.1

Piedalās:

A. Baštiks, Bērnu un ģimenes lietu ministrs;
L. Āboliņa, Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktore;
L. Liepiņa, Ārpusģimenes aprūpes departamenta direktore;
V. Gluščenko, Bāriņtiesu uzraudzības un metodiskās vadības departamenta direktore;
G. Vīksne, Projektu departamenta direktore;
A. Grafs, Jaunatnes lietu departamenta direktors;
L. Cīrule, Budžeta un finanšu nodaļas vadītāja;
A. Jaunsleinis, Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis;
E. Kresse, Latvijas Pašvaldību savienības padomniece;
I. Peipiņa, Latvijas Pašvaldību savienības padomniece;
M. Bite, Bauskas pilsētas domes deputāte;
P. Ivanova, Liepājas rajona izglītības pārvaldes speciāliste;
O. Rudaka, Jelgavas rajona Izglītības, kultūras un sociālo lietu departamenta direktore;
M. Narvils, Jelgavas pilsētas domes Bērnu un ģimenes lietu komisijas priekšsēdētājs;
A. Gaigala, Rīgas Domes Sociālās pārvaldes priekšniece;
I. Purviņa, Olaines pilsētas domes priekšsēdētāja;
I. Tone, Rīgas domes Labklājības departamenta sociālo pakalpojumu nodaļas ģimenēm ar bērniem vadītāja;
L. Molčanova, Liepājas pilsētas izglītības pārvalde;
I. Pūķe, Liepājas Sociālā dienesta direktore;
S. Indričeva, Jaungulbenes pagasta pašvaldības vadītāja;
V. Jurča, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas Pašvaldību attīstības departamenta direktora vietniece;
G. Liepa, Latvijas Pašvaldību Mācību centra direktore;
Z. Matvejāne, Salaspils Bāriņtiesas priekšsēdētāja;
A. Krasnogolovs, Rīgas Bāriņtiesas priekšsēdētājas vietnieks.

Sēdi vada: A. Baštiks

Protokolē: D. Lepere

Darba kārtība:

1. Ievads. Bērnu un ģimenes lietu ministra A. Baštika uzruna.
2. Latvijas Pašvaldību savienības un Bērnu un ģimenes lietu ministrijas sarunās izskatāmie jautājumi:
  - 1) Par Valsts ģimenes politikas īstenošanas prioritātēm.
  - 2) Par Ģimenes atbalsta un krīzes centru attīstību saistībā ar administratīvi teritoriālo reformu.
  - 3) Par dotāciju piešķiršanu pašvaldībām sākumskolas skolēnu ēdināšanai.
  - 4) Par bērnudārzu problēmas risinājumiem (jaunu bērnudārzu būvniecība, aukļu dienestu attīstība).
  - 5) Par aizbildnības reformu un tās tiesisko regulējumu.
  - 6) Par ārpusģimenes aprūpes sistēmas pilnveidošanu, nodrošinot iespējas bērniem ārpusģimenes aprūpes iestādē iegūt dzīvei nepieciešamās prasmes un iemaņas.
  - 7) Par bāriņtiesu attīstību saistībā ar administratīvi teritoriālo reformu.
  - 8) Par jaunatnes valsts politiku, normatīvajiem aktiem saistībā ar Jaunatnes likumu un jaunatnes organizāciju finansiālā atbalsta kārtību.
  - 9) Par starptautiskās sadarbības attīstīšanu jaunatnes politikas jomā.

A.Baštiks: Atklāj ikgadējās ministrijas un LPS sarunas un informē par darba kārtībā esošajiem jautājumiem.

L. Āboliņa informē, ka viena no šī gada svarīgākajām prioritātēm ir uzsākt projektu par brīvpusdienu ieviešanu 1. klasēm, kā arī ministrijas iecerī turpmāk paplašināt brīvpusdienu saņēmēju loku. Informē par darbu vardarbības ģimenē samazināšanā un ministrijas izstrādāto programmas projektu „Programma vardarbības ģimenē mazināšanai 2008. – 2011. gadam”, kas ir nodota izskatīšanai MK. Informē par ministrijas veikto aptauju par pašvaldību sociālo atbalstu ģimenēm ar bērniem, kā arī ģimeņu ar bērniem atbalstu sistēmas izvērtēšanas nepieciešamību. Pašvaldībām tika jautāts, kāda ir ģimenes atbalsta sistēma kopumā, piemēram, sociālais darbs, sociālie pabalsti, vai reāli ģimenes saņem pabalstus un vai notiek psihosociālais darbs ar ģimeni, kāds ir nodrošinājums ar pirmsskolas izglītības iestādēm u.c. Secinājums, lai arī ir vērojams sociālā budžeta pieaugums (pēc kopējā pašvaldības finansējuma sociālajiem pabalstiem ģimenēm ar bērniem un ģimenēm bez bērniem), tomēr atbalsts ģimenēm ar bērniem salīdzinot ar ģimenēm bez bērniem ir pieaudzis ievērojami mazāk vai palicis iepriekšējā līmenī.

Norāda uz nepieciešamību izstrādāt efektīvu atbalstu sistēmas modeli ģimenēm ar bērniem pašvaldībās.

A.Baštiks aicina pašvaldībām diskutēt un izvērtēt vai ir nepieciešams lielāks atbalsts tieši ģimenēm ar bērniem (pašvaldību finansējums sociālajiem pabalstiem). Turklāt, norāda, ka bez finansiālā atbalsta ir nepieciešams pastiprināti pievērst uzmanību tieši darbam ar ģimeni. Tādēļ būtu nepieciešams izvērtēt sociālo darbinieku skaitu, kas var veikt psihosociālo darbu ar ģimeni.

A.Jaunsleinis uzsver, ka pēc pašvaldību sociālā budžeta sadalījuma nevar objektīvi novērtēt situāciju, jo atbalsta ģimenēm ar bērniem izmaksas neveidojas tikai no sociālā budžeta. Ir daudz citi pasākumi ģimenēm ar bērniem, kas tiek atbalstīti caur izglītības iestādēm, bērnudārziem un skolām. Ir nepieciešams ievākt precīzu informāciju, kura mērķa grupa ko saņem un no kā, un tad var veikt precīzu situācijas analīzi.

A.Gaigala arī iesaka diskutēt par jautājumu, kā efektīvāk analizēt situāciju. Ir jādomā, lai nebūtu atšķirības, lai visiem būtu vienādas iespējas saņemt nepieciešamo palīdzību.

A.Jaunsleinis un A. Baštiks uzsver, ka ir jābūt citai pieejai kas noteiktu trūcīgo jeb maznodrošināto līmeni ģimenēm ar bērniem. Izdevumu struktūra pensionāriem un ģimenēm ir ļoti atšķirīga. Ir jābūt striktam pamatojumam, kāpēc, piemēram, tiek izdalīti 2 atšķirīgi trūcīgo līmeņu kritēriji.

A.Baštiks: Informē par ģimenes atbalsta un krīzes centru attīstību saistībā ar reģionālo reformu. Latvijā darbojas aptuveni 70 atbalsta un krīzes centri, kas izveidoti sadarbībā gan ar pašvaldībām, gan sabiedriskām organizācijām, kuros iespējams saņemt dažādus pakalpojumus. Ar ministrijas atbalstu ir izveidoti 26 ģimenes atbalsta centri. Turpmākajā periodā ir jāattīsta un jāpilnveido pakalpojumi šajos centros, lai uzlabotu esošo atbalstu ģimenēm un iekļautu jaunus pakalpojumus.

G. Vīksne norāda, ka ģimenes atbalsta centros, kuri izveidoti ar Ministrijas atbalstu sadarbībā ar pašvaldībām problēmām pēc reģionālās reformas nevajadzētu rasties. Kā arī piekrist ministram, ka akcents nākamajā gadā būtu jāliek uz šo centru pakalpojumu kvalitātes attīstību un pilnveidošanu, kā arī darbinieku apmācībām.

L. Āboliņa norāda, ka šo centru mērķis ir daudzpusīgs un visaptverošs atbalsta mehānisms ģimenēm.

A.Jaunsleinis norāda, ka Ģimenes atbalsta un krīzes centru izvietojuma kartē Latgales pusē ir ļoti mazs skaits šādu centru, līdz ar to būtu nepieciešams izvērtēt iemeslus, kādēļ reģionā, kurā ir vissaspīlētākā sociālā situācija un šādi centri ir ļoti nepieciešami, tomēr tādi netiek veidoti.

G. Vīksne Informē, ka no Latgales reģiona netiek iesniegti projekti uz ministrijas līdzfinansējumu. Iemesli nav zināmi, savukārt no Kurzemes liels

skaits projektu tika iesniegti tieši pagājušajā gadā. Kā arī uzsver ģimenes atbalsta centru preventīvajā un izglītojošajā darbā.

A.Baštiks: Informē par to, ka ar šā gada 1.septembri tiks nodrošinātas valsts apmaksātas brīvpusdienas 1.klasei visās skolās – valsts dotācija būs Ls 0.80 vienam skolēnam dienā.

L. Cīrule informē, ka tiek pārstrādāts Ministru kabineta noteikumu projekts „Kārtība, kādā aprēķināma, piešķir un izlieto valsts budžeta līdzekļus pamatizglītības iestādes skolēnu ēdināšanai”, jo ir izteikti daudzi priekšlikumi un iebildumi. Noteikumu projekts nosaka kārtību, kādā aprēķina un pašvaldībām piešķir valsts budžetā paredzētos līdzekļus pamatizglītības iestādes skolēnu ēdināšanai. Informē, ka līdz 25. augustam pašvaldībām tiks pārskaitīta nauda par septembra mēnesi. No pašvaldībām ir apkopota informācija par skolēnu skaitu 1.klasēs un līdz 30. septembrim būs nepieciešams šo skolēnu skaitu precizēt. Atskaites par naudas izlietojumu būs jānodod 2 reizes gadā. Informē, ka tiek veidota speciāla programma, kur pieeja būs katrai pašvaldībai un skolai – ievadot datus šajā elektroniskajā sistēmā un apstiprinot tos ar e-parakstu, nebūs nepieciešams iesūtīt datus papīra formā.

A.Baštiks Nākotnē plānots paplašināt valsts dotāciju ēdināšanai saņēmēju loku, kā arī palielināt dotācijas apmēru, taču šis jautājums ir skatāms valdībā, lemjot par budžeta likuma kārtējam gadam. Ministrijas mērķis ir daļēji nodrošināt brīvpusdienas no 1. – 4. klasei.

Informē par to, ka pēdējos trīs gados ir vērojama nepārtraukta tendence turpināties dzimstības pieaugumam. Savukārt pirmsskolas izglītības iestādes, piemēram, pagājušā gadā ir renovēti (paplašinātas) vai uzceltas jaunas tikai 4. Pašreiz paredzētais ERAF finansējums palielinātu esošo vietu skaitu pirmsskolas izglītības iestādēs (turpmāk – PII) tikai par 10-11%, taču tas nav pietiekams. Bez attiecīgas pašvaldību līdzdalības un iesaistīšanās problēmas risināšanā, vajadzīgais rezultāts netiks sasniegts, jo īpašu tādēļ, ka lielākās rindas ir Rīgā un pašvaldībās Rīgas reģionā, kuras neskatoties uz pieaugošajiem ienākumiem no iedzīvotāja ienākuma nodokļa un straujo dzimstības pieaugumu, šo problēmu necenšas risināt, bet iespējams gaida, kad to atrisinās tikai Rīgas pilsēta, nodrošinot vietas arī perifērijā dzīvojošajiem. Norāda, ka nepieciešams pilnveidot un attīstīt PII alternatīvus pieskatīšanas pakalpojumus. Informē, ka nelielajās pašvaldībās ar ministrijas atbalstu ir izveidoti vairāk nekā 40 rotaļu un attīstības centri, kuros bērnus vecākiem bez maksas ir iespējams atstāt uz laiku ne ilgāku par četrām stundām. Savukārt, Liepājā veiksmīgi uzsākts aukļu dienesta izveides pilotprojekts.

Ņemot vērā, ka Rīgā ir lielākās rindas uz PII, viens no risinājumiem varētu būt – pašvaldība maksā vienu summu vecākiem par bērnu pirmsskolas vecumā – jeb princips, nauda seko bērnam. Pašreizējā situācija – ja bērns iet PII, Rīgas

pašvaldība maksā par bērnu Ls 123, bet ja neiet PII – LS 50 vecākiem. Pašvaldībai ir izdevīgāk, ka bērns neiet PII, jo tas rada mazākas izmaksas, nekā uzturēt PII. Vēl viens no risinājumiem Rīgas pašvaldībai būtu izmantot privātos PII pakalpojumus – novirzīt bērna pieskatīšanai privātajās PII tādu pašu finansējumu, kā pašvaldības PII.

I.Peipiņa iesaka papētīt ārzemju pieredzi 1-3 gadīgo pieskatīšanas centros. Tur nav obligātais nosacījums, ka tā ir izglītības iestāde. Ir jārunā par uzstādījumu – ka bērnudārzs nav izglītības iestādes, bet pieskatīšanas centrs.

L. Āboliņa norāda, ka ir ieildzis process par prasību mazināšanu PII. Dažām prasībām, kas ir iekļautas, tiks veikti grozījumi (par higiēnas prasībām, par pieskatīšanu) Ministru kabineta noteikumos. Ir jau izpētīta Beļģijas un Holandes pieredze. Piekrīt, ka nav nepieciešami visi šie striktie noteikumi.

G. Liepa uzsver, ka PII ir ļoti labā līmenī, un privātajos PII notiek pieskatīšana, nevis bērna izglītošana. Tādēļ ir ļoti uzmanīgi jāpārdomā, kā rīkoties ar PII sistēmu, to skaitā ar normu samazināšanu.

A.Baštiks Labāk lai bērns tiek pieskatīts pieskatīšanas centrā un vecāki droši var atgriezties darbā, nesatraucoties par to, kas rūpējas par bērna drošību. Ir jābūt elastīgiem pieskatīšanā.. Pašvaldību sarunās ir jādalās par bērnudārzu problēmu risināšanas pieredzē.

L. Liepiņa informē par ārpusģimenes aprūpes sistēmas pilnveidošanu. Valsts programmas ietvaros ir paredzēts finansējums Ls 30 000 vienam projektam plus līdzfinansējums no pašvaldības 20%, lai izveidotu „Pusaudžu māju”. Šis projekts ir kā viena no iespējam pakalpojuma pilnveidošanā ārpusģimenes iestādei. „Pusaudžu māja” ir iestāde, kur jaunieši var sākt savu patstāvīgo dzīvi. Katru gadu tiek izsludināti konkursi – ar katru gadu samazinās pieteicēju skaits, šajā gadā tikai 2 kandidāti, kur tikai viena institūcija atbilda kritērijiem, un šo vienu piedāvājumu Ministrija akceptēja.

Ņemot vērā minēto un līdzšinējo pieredzi, konkurss rosina pārdomas:

- 1) vai ir nepieciešams šāds pakalpojums? Izvērtēt kāda ir pakalpojuma kvalitāte. Iespējams ir nepieciešams kāda cita veida pakalpojums;
- 2) uz jauniešu mājām tiek tie „labākie bērni”, kurus nosūta un izvērtē ārpusģimenes iestādes personāls. Būtu jāstrādā pie izpratnes iestādēs – ka visi bērnu nama bērni uzsāks šo patstāvīgo dzīvi.

A.Gaigala norāda, ka jēdziena „Pusaudžu mājas” vietā ir jāievieš „grupu dzīvoklis”, kam principā ir ļoti līdzīgas funkcijas. Par jēdzienu diskutēja Labklājības ministrija un aprūpes iestāžu darba grupā, un turpmāk domā

izstrādāt grozījumus noteikumus, kas paredzētu, ka bērns uzturas bērnu namā līdz 15 gadu vecumam, un tad pāriet uz šo grupu dzīvokli.

L. Liepiņa norāda, problēma ir, ka jaunieši ļoti grib dzīvot šāda veida mājās, bet bērnuma audzinātājas ir nobažījušās. Arī likumdošana neparedz ierobežojumus šī projekta attīstībai. Vēlētos lielāku iniciatīvu no pašvaldību puses.

A.Gaigala kā vienu no risinājumiem piedāvā, ka likumdošanā ir jāpapildina mērķa grupa „grupu dzīvoklim” – ne tikai garīgi atpalikušiem bērniem un pusaudžiem, bet arī ārpusģimenes iestādēs dzīvojošiem bērniem.

L. Liepiņa informē, ka ministrija ir veikusi aptauju pašvaldību bāriņtiesās par aizbildņu skaitu un aizbildnībā esošo bērnu skaitu. Secinājumi - 74% aizbildņu ir radnieki, no kuriem 50 % vecvecāki, 10% ir tuvi cilvēki bērnam, 16% ir sveši cilvēki (audzina bērnu kā savējo). Tiesiskajā regulējumā – bija iecere sašaurināt to personu loku, kas var kļūt par aizbildni, bet ir vairāki „pret” argumenti, tādēļ iespējams tas netiks sašaurināts.

Valdības rīcības plānā ir iekļauts uzdevums izstrādāt grozījumus normatīvajos aktos, kas paredzētu atvieglojumus aizbildnim bērnu adoptēt, paredzot, ka gadījumā ja aizbildnis vēlas adoptēt bērnu, piekrišanu dod bāriņtiesas.

Tiek izstrādāta koncepcija – atlīdzība par aizbildņa pienākumu pildīšanu (šis jautājums nav pārskatīts no 2000. gada – pirms tam tā bija Labklājības ministrijas kompetence), kurā ir paredzēti vairāki varianti par aizbildņa pabalstiem. Koncepcija tiks iesniegta valsts sekretāru sanāksmē izskatīšanai un ministrija sagaida konstruktīvus priekšlikumus no bāriņtiesām un pašvaldībām, šī jautājuma risināšanā.

A.Krasnogalovs norāda, ka varētu izvērst diskusiju par šo jautājumu. Pašreiz aizbildnis atbild par visu saistībā ar bērnu, savukārt audžuģimenei ir mazāk atbildības, bet audžuģimenēm pabalsts ir lielāks. Kā arī likumā ir noteikts, ja bērns atrodas ārpusģimenes iestādē, vecākiem ir par to jāmaksā, bet tas reāli pašreiz nedarbojas.

A.Jaunsleinis un L. Liepiņa piekrīt, ka varētu piesaistīt uzturlīdzekļu fondam – lai vecāki maksā par bērniem, kas atrodas gan ārpusģimenes aprūpes iestādē, gan audžuģimenēs, gan pie aizbildņiem.

V. Gluščenko informē, ka Ministrija no pagājušā gada nogales strādā pie Bāriņtiesas likuma grozījumiem. Ir iecere izveidot lielāku bāriņtiesas institūciju, kur nepieciešams piesaistīt dažādus speciālistus, jo mazajās bāriņtiesās ir problemātiski nodrošināt nepieciešamos speciālistus. Runājot par kritērijiem, kas nosaka bāriņtiesu skaitu pašvaldībās – ir jāņem vērā iedzīvotāju skaits, infrastruktūra, noslogotība utt.

Bāriņtiesas darbu skar arī sociālais darbs pašvaldībās. Bāriņtiesām ir apgrūtināti pieņemt kvalitatīvu lēmumu, ja nav sociālā darbinieka atzinuma. Aicina pašvaldības risināt šo problēmu.

V. Jurča vērs uzmanību uz to, ka jaunā novada dome lems par to cik katrā no pašvaldībām būs bāriņtiesas. Lai nepasliktinātos bāriņtiesas darbs, būtiskākais, kas būtu jāgroza Bāriņtiesas likumā ir 7. nodaļa, kas nosaka par apliecinājuma tiesībām – ka var deleģēt tikai vienam bāriņtiesas speciālistam. Ja likums atļautu ka pašvaldība varētu deleģēt šīs tiesības vairākiem bāriņtiesu speciālistiem, nevis vienam, būtu efektīvāka darbība.

A.Grafs informē par svarīgāko – šā gada 8. maijā trešajā lasījumā atbalstīts „Jaunatnes likums”. Saistībā ar šo likumu līdz jūnija beigām notiks 3 Ministru kabineta noteikumu izstrāde. No nākamā gada tiks akcentēts jaunatnes organizāciju centru pakalpojumu saturs – darbs ar sociālā riska jauniešiem (tiks apmācīti centra darbinieki un arī jaunieši). Kā arī plānots sadarbībā ar pašvaldībām izveidot 10 lielus jauniešu centrus. Šobrīd tiek izstrādātas jaunatnes politikas pamatnostādnes nākamajiem 10 gadiem. Konceptuālais modelis jau ir izstrādāts. Konkrēti atbalsta pasākumi pašvaldībām – iniciatīvu centri (šobrīd 30, bet aktīvi 29). Ir izstrādāti vispārīgie rādītāji jaunatnes politikas izvērtēšanai pašvaldībās (kritēriji) – vai darbs pašvaldībās atbilst darbam ar jaunatni standartiem. Iesākumā domāts testēt 3 pašvaldības, lai izvērtētu vai šis standarts ir adekvāts. Pēc administratīvi teritoriālās reformas ministrija plāno to ieviest reāli dzīvē. Tādējādi varēsīm izvērtēt, kurām pašvaldībām ir nepieciešams lielāks atbalsts jaunatnes politikas veidošanā, un kurās pašvaldībās jau tas ir pietiekams.

A.Jaunsleinis lūdz vēlreiz izskatīt, vai ir nepieciešami Ministra kabineta noteikumi par speciālistu apmācību darbam ar jaunatni. Uzskata, ka pietiktu tikai ar definēšanu profesiju klasifikatorā.

A.Grafs uzsver, ka, lai jebkuru profesiju varētu pielīdzināt šim klasifikatoram, ir nepieciešami MK noteikumi.

A.Baštiks piekrīt, ka Ministra kabineta noteikumi ir vajadzīgi, lai noteiktu ka pašvaldībā ir vajadzīgs speciālists darbam par jauniešiem, bet vēlreiz pārskatīs šo jautājumu par noteikumu nepieciešamību.

Bērnu un ģimenes lietu ministrs

A. Baštiks

Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis

A.Jaunsleinis

Protokolētāja

D. Lepere